

Eläinlääkintähuollon suunnitelman toteutuminen

Eläinlääkintähuoltolain (285/2023) 6 § mukaisesti kunnan tulee laatia eläinlääkäripalveluja sekä eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontaa koskeva suunnitelma. Kunnan tulee vuosittain raportoida Ruokavirastolle suunnitelman toteutumisen arviointi sekä toimenpiteet ja suunnitelmat mahdollisten puutteiden korjaamiseksi.

Eläinlääkäripalvelut

Sosiaali- ja terveystalouden sekä pelastustoimen järjestämisvastuu siirtyessä kunnilta Kanta-Hämeen hyvinvointialueelle vuoden 2023 alussa yhdistyivät Forssan seudun hyvinvointikuntayhtymän ja Riihimäen seudun terveystalouden kuntayhtymän ympäristöterveydenhuollon toiminnat muodostaen Etelä-Hämeen ympäristöterveysyksikön. Alueeseen kuuluvat Forssa, Tammela, Jokioinen, Humpkala ja Ypäjä sekä Loppi, Hausjärvi, Janakkala ja vastuukuntana Riihimäki. Ympäristöterveydenhuolto kuuluu Riihimäen kaupungin elinvoiman toimialalle ja toimielimenä on alueellinen ympäristöterveysjaosto.

Eläinlääkärien toimipisteet säilyivät organisaatiomuutoksessa ennallaan. Riihimäen kahden praktikkoeläinlääkärin yhteisvastaanotto sijaitsee Peltosaareissa ja Jokioisten yhteisvastaanotolla työskentelee neljä praktikkoeläinlääkärää. Molemmilla alueilla on myös valvontaeläinlääkärin toimipiste. Eläinlääkäreillä on vuoden 2023 alusta alkaen ollut käytössä maksullinen päivystysnumero ja yhteinen potilastietojärjestelmä. Potilastietojärjestelmän hyödynnettävyyttä tulee edelleen kehittää esim. ajanvarausten ja tilastointien osalta.

Eläinlääkintähuollossa työskentelee kuusi vakituista praktikkoeläinlääkärää, kaksi valvontaeläinlääkärää ja kaksi vakinaista eläintenhoitajaa. Jokioisille palkattiin vuonna 2025 oppisopimuksella klinikkaeläinhoitajaksi opiskeleva eläintenhoitaja. Perhevapaiden, päivystysvapaiden ja muiden poissaolojen varalle oli lisäksi koko vuodeksi palkattu tilapäinen eläinlääkäri, jonka työaika oli 40-60 %. Praktikkoeläinlääkäreille saatiin kolme kesäsijaista kesäkuun alun ja elokuun lopun väliselle ajalle. Riihimäen toisen eläintenhoitajan työajasta käytettiin 20 % toimistotehtäviin.

Eläinlääkintähuollossa aloitti eläinlääkintähuollon tiiminvetäjänä uusi työntekijä kesällä 2024. Tiiminvetäjän työajasta 50 % on osoitettu eläinlääkintähuollon tehtäviin ja 50 % elintarvikevalvonnan tehtäviin.

Vuonna 2025 eläinlääkintähuoltoon saatiin kiitettävästi ulkopuolisia päivystäjiä, mikä vähensi praktikkoeläinlääkäreiden kokemaa työkuormaa.

Päivystykset olivat keskimäärin rauhallisempia aiempien organisaatioiden päivystyksiin verrattuna. Päivystysmatkojen (toteuma 303/arvio 350) ja vastaanottokäyntien (555/840) määrät jäivät oletettua pienemmiksi. Alueella ei ole eriytettyä pien- ja suuren eläinlääkintäpalvelusta. Pieneläimiä ohjautuu päivystysalueen laajuuden vuoksi melko paljon yksityisille klinikoille. Lähialueella on useita pieneläinlääkintäpalveluita, joista yksi on ympärivuorokautisesti auki. Sairasmatkojen pituudet ja kestot ovat päivystyspisteiden maantieteellisistä sijainneista ja alueen tieverkoston huonokuntoisuuden takia pidetty aiempaan verrattuna jonkin verran. Potilasturvallisuus ei ole kuitenkaan vaarantunut ja hoidon saatavuus on sekä päivystyksessä että virka-aikana pysynyt Ruokaviraston ohjeistuksen mukaisissa suositusrajoissa.

Forssan alueen eläintiloilta on tullut yksittäisiä yhteydenottoja liittyen erityisesti päivystysajan käyntien kalleuteen. Tämän seurauksena alueen kaikki kunnat tekivät päätöksen, jonka mukaan kunnat korvaavat hyötyeläinten omistajalle toimenpidemaksun ja kilometrikorvaukset yli 50 km matkalta alkaen 1.1.2025.

Virka-ajan eläinlääkäripalveluiden kokonaissuoritemäärä sen sijaan oli arvioitua suurempi (toteuma 11269 /arvio 8500). Vuoden aikana tehtiin virka-aikana 1217 sairasmatkaa (arvio 1000) sekä 169 terveydenhuoltokäyntiä ja vastaanotoilla hoidettiin 9883 (arvio 7500) pieneläintä. Määrällisesti sairasmatkoja tehtiin eniten Forssaan (261), Jokioille (387) ja Tammelaan (262). Muiden kuntien osalta sairasmatkojen määrät jäivät selvästi pienemmiksi (Ypäjä 167, Humppila 146, Riihimäki 111, Janakkala 107, Hausjärvi 72, Loppi 110). Vastaavasti pieneläinkäyntejä oli selkeästi eniten Riihimäen (3252), Forssan (2362) ja Jokioisten (1301) alueilta. Muiden kuntien osalta määrät jäivät alle 1000 vastaanottokäyntiin.

Valituksia tai muuta palautetta eläinlääkäreiden potilastyöstä tai eläinlääkintähuollon järjestelyistä annetaan vähän. Vuodenvaihteessa 2024-2025 toteutetun asiakastytyytyväisyyskyselyn mukaan alueen asukkaat ovat varsin tyytyväisiä kunnalliseen eläinlääkäripalveluun.

Tuotantoeläinten terveydenhuoltopalvelut

Alueen kunnaneläinlääkäreillä on nautatilojen terveydenhuoltosopimuksia yhteensä 48. Vastaavasti sikatiloille on yhteensä 17 terveydenhuoltosopimusta ja kanaloihin 3. Terveydenhuoltokäyntejä tehtiin vuonna 2025 yhteensä 169 kappaletta.

Eläintautivalvonta

Eläintautivalvontaa tekivät vuonna 2025 pääasiassa valvontaeläinlääkärit sekä vähemmässä määrin myös praktikkoeläinlääkärit. Kaksi praktikkoeläinlääkäreistä sekä toinen valvontaeläinlääkäreistä on nimetty kansalliseen valmiuseläinlääkärijärjestelmään, jonka tehtävänä on erityisesti vastata helposti leviävien eläintautien vastustamisesta.

Alueen eläinten keinollisen lisäämisen laitoksista tarkastettiin yksi alkionkeräysasema vuonna 2025. Salmonellavalvontatarkastuksia kanaloihin tehtiin 9 kappaletta, joiden yhteydessä otettiin myös vaadittavat salmonellanäytteet. Yhdeltä lammastilalta otettiin Maedi-Visna (MV) -tautiseurantanäytteet. Yhdeltä broileritilalta otettiin AI/ND-epäilynäytteet lintuinfluenssan ja Newcastlel taudin varalta.

Alueen fasaanitilojen osalta vuosi 2025 oli rauhallinen. Lintuinfluenssaa ei havaittu eikä epäilty. Lakisääteiset lintuinfluenssan sekä Newcastlel taudin seurantanäytteet (verinäytteet) otettiin Ruokaviraston määräyksellä yhteensä kolmelta tilalta.

Lintuinfluenssaa todettiin Etelä-Hämeen ympäristöterveyden alueella kahdella joutsenella vuonna 2025. Muutamia lintuja lähetettiin epäilyn perusteella Ruokavirastoon näytteeksi vuoden aikana. Valvontaeläinlääkäri hoiti näytteiden lähettämisen tai sen ohjeistamisen, jos kuntalainen lähetti näytteen.

Siipikarjan ulkonapitokiellosta lintuinfluenssaviruksen leviämisen estämiseksi 8.2.–31.5. välisenä aikana tiedotettiin tarvittaessa muiden tarkastusten yhteydessä. Kielto koskee myös luonnonmukaista tuotantoa harjoittavia pitopaikkoja. Kiellon aikana ulkona pidettäviä lintuja saa poikkeusluvalla pitää ulkona, jos ne ovat kokonaan tiheäsilmaisien verkon sisällä ilman yhteyttä luonnonlintuihin. Poikkeuslupaa hyödyntävät lähinnä harrastekanojen pitäjät.

Etelä-Hämeen ympäristöterveyden alueella on yksi turkistarha, jossa on minkkejä ja kettuja. Tarhalla ei käyty vuonna 2025.

Sikojen ulkonapitokieltoa afrikkalaisen sikaruton leviämisen estämiseksi valvottiin eläinsuojelutarkastusten yhteydessä. Sikojen aitauksien rakentamisesta sekä oikeasta eläinten merkinnästä ja rekisteröinnistä annettiin käynneillä ohjeita lemmikkisikojen pitäjille.

Etelä-Hämeen ympäristöterveyden alueella tehtiin vuoden 2025 aikana yhteensä 43 eläinten vientiin ja tuontiin liittyvää tarkastusta. Laittoman tuonnin tarkastuksia tehtiin Riihimäellä ainoastaan kolme, mikä on huomattavasti vähemmän kuin vuonna 2024. Tätä selittää ukrainalaisten pakolaisten väheneminen. Valvontaeläinlääkärit tarkastavat eläinten laitton tuonti -epäilyt.

Eläinten hyvinvoinnin valvonta

Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin viranomaisvalvonnasta vastaavat pääasiassa valvontaeläinlääkärit. Valvontaeläinlääkäriin virka-ajan ulkopuolella akuuteista eläinsuojelutapauksista vastaa päivystävä kunnaneläinlääkäri yhdessä poliisin kanssa.

Valvontaeläinlääkärit tekivät epäilyyn perustuvia eläinsuojelutarkastuksia vuonna 2025 yhteensä 346 kpl. Määräysten ja kieltojen valvomiseksi suunniteltuja uusintatarkastuksia tehtiin 134 kpl. Ilmoituksenvaraisen toiminnan valvontaa tehtiin 18 kpl (tallit ja kennelit). Lisäksi tarkastettiin yksi hevosten kuljetukseen tarkoitettu ajoneuvo. Valvontaeläinlääkäri myös konsultoi tarvittaessa muita viranomaisia, jos tarvitaan tietoa eläinsuojelullisista näkökohdista liittyen eläinsuojoihin, niiden rakentamiseen tai muihin eläinten pitopaikkoihin liittyen. Eläinsuojelutarkastukset pyritään aina tekemään ennalta ilmoittamatta. Tällöin nähdään tarkastuksella eläimen todelliset pito-olosuhteet.

Pieneläinten valvonnassa havaitut puutteet liittyvät tavallisimmin eläimen hoidossa ilmeneviin puutteisiin, kuten liian vähäiseen ruokintaan, riittävän ulkoilutuksen tai eläimen yleisen terveydenhoidon laiminlyöntiin, sekä pitopaikkojen puutteisiin, kuten ulkotarhassa tai kytkettynä pitämiseen säädösten vastaisesti. Kiireellisiin toimenpiteisiin ovat johtaneet esimerkiksi eläimen hylkääminen/hoitamatta jättäminen, sekä ruokinnan tai ulkoilutuksen laiminlyönti. Suureläimiin liittyvät eläinsuojeluongelmat ovat tavallisimmin eläinten lantaisuus, riittämätön kuivittaminen ja puutteellinen ruokinta. Hevosilla puutteet ovat liittyneet useimmiten pitopaikkojen asianmukaisuuteen, kuten kuivituksen ja säänsuojien puuttumiseen. Eläinsuojeluongelmat johtuvat useimmiten ihmisten henkilökohtaisen elämän haasteista tai taloudellisista ongelmista. Epäilyilmoituksiin perustuvat eläinsuojelukäynnit on kyetty hoitamaan nopeasti koko alueella.

Eläinsuojelutarkastuksia tehdään myös ilman epäilyä sellaisiin kohteisiin, joissa toiminta edellyttää eläinsuojelulaissa tarkoitetun ilmoituksen tekemistä aluehallintovirastolle. Tällaisia kohteita alueella on noin 60–70, joista suurin osa on hevosalleja, loput kenneleitä ja eläinhoitoloita. Näihin kohteisiin valvontaeläinlääkäriin tulisi tehdä tarkastuskäynnit riskiperusteisesti 1–3 vuoden välein.

Sivutuotevalvonta

Riihimäen alueella on yhteensä kuusi Ruokaviraston hyväksymää sivutuotteita käsittelevää laitosta, joita valvontaeläinlääkäri valvoo tarkastuskäynneillään riskiperusteisesti aluehallintoviraston (v. 2026 alkaen Ruokaviraston) suunnitelman mukaisesti. Vuonna 2025 alueella ei tarkastettu sivutuotteen laitoksia.

Eläinten ja eläinperäisten tuotteiden tuonnin ja viennin valvonta

Etelä-Hämeen ympäristöterveydenhuollon alueella on runsaasti talleja ja hevosia, jotka matkustavat pääasiassa EU:n sisällä kilpailuissa ja valmennuksissa. Siirtoja varten lähtömaan virkaeläinlääkärin on suoritettava hevoselle vientitarkastus ja kirjoitettava TRACES-terveystodistus. Hevosten vientitarkastuskäyntejä tehtiin vuonna 2025 yhteensä 26 tarkastuskäyntiä, joissa kullakin käynnillä tarkastettiin vientiä varten 1–19 hevosta ja kirjoitettiin 1–3 todistusta. Traces-tarkastuksia tekevät sekä valvontaeläinlääkäri että praktikot. Lisäksi tarkastettiin hautomo, joka vie untuvikkoja muihin EU-maihin. Lisäksi yhdestä kanalasta on viety munia Venäjälle. Tähän kanalaan tehdään edelleen vuosittainen tarkastus siltä varalta, että vastaisuudessa munia voitaisiin taas viedä.

Pätevyyden ja osaamisen varmistaminen

Henkilöstöä rekrytoitaessa on virkaan/tehtävään asetettu pätevyysvaatimukset. Eläinlääkärien kohdalla oikeus toimia laillistettuna eläinlääkärinä tarkastetaan Ruokaviraston ylläpitämästä sähköisestä eläinlääkärirekisteristä. Valittaessa henkilöä tehtävään huomioidaan henkilön pätevyys, työkokemus ja yleinen soveltuvuus tehtävään. Vuonna 2025 ei rekrytoitu henkilöitä vakituisiin tehtäviin.

Kaikki eläinlääkärit ja eläintenhoitaja ovat osallistuneet haluamiinsa oman alansa koulutuksiin vuoden aikana. Koulutustarpeet ja koulutustarjonta keskustellaan säännöllisesti 1–2 kk välein pidettävissä palaverissa. Eläinlääkintähuollossa osallistuttiin työajalla yhteensä 28 ulkoiseen täydennyskoulutuspäivään. Eläinlääkärikohtaisesti koulutuspäivien määrä vaihteli 2–6 päivään. Suurin osa oli aluehallintoviraston tai Ruokaviraston järjestämiä valvontatehtäviin tai tarttuviin eläintauteihin liittyviä koulutuksia. Osa koulutuksista liittyi lainsäädännön muutoksiin ja osa muuhun ammatillisen osaamisen (praktiikka) kehittämiseen. Lisäksi kaikki eläinlääkärit ja eläintenhoitaja suorittivat tietosuoja- ja tietoturvakoulutuksen. Valvontaeläinlääkäreille järjestettiin työnohjausta noin kerran kuukaudessa.

Kehittämistarpeet ja toteutuneet kehittämistoimet

Vuoden 2025 valvontasuunnitelmassa asetettiin tavoitteeksi uuden eläintenhoitajan rekrytoiminen Jokioisten vastaanotolle ja toukokuun alussa 2025 Jokioisten vastaanotolla aloitti oppisopimuskoulutettava klinikkaeläintenhoitaja. Lisäksi vuonna 2025 otettiin myös Riihimäellä käyttöön sähköinen ajanvarauskalenteri valvontasuunnitelman mukaisesti. Jokioisten vastaanotolla sähköistä yhteisajanvarausta on käytetty syksystä 2024 lähtien. Yhteisajanvarauksella lisätään praktikoiden potilastyöhön käytettävää aikaa sekä pyritään myös potilasmäärien tasaisempaan jakaantumiseen eläinlääkäreiden välillä.

Potilasmäärien perusteella molemmissa toimipisteissä tulisi olla saman verran eläinlääkäreitä. Tilanetta on tasapainotettu lisäämällä Riihimäen vastaanotolle toinen eläintenhoitaja. Yksi eläinlääkäri sijaistaa lisäksi tarvittaessa Riihimäen vastaanotolla. Eläinlääkärivastaanoton ahtauden takia kolmannen praktikkoeläinlääkärin pysyvä sijoittuminen Riihimäelle ei ole toistaiseksi mahdollista.

Vuonna 2025 eläinlääkintähuollon resursseja kohdistettiin 1.1.2026 voimaan tulleen uuden eläinlääkintähuoltolain soveltamisen käytännön järjestelyihin. Uuden lain myötä kunnan tarjoamia eläinlääkäripalveluita säädellään tiukemmin. Uusi lainsäädäntö vaikuttaa myös eläinlääkärien asiakkailta perimiin maksuihin siten, että eläinlääkäri ei enää saa periä asiakkaalta kunnan maksua vaan kunta perii sen suoraan asiakkaalta. Tämän seurauksena eläinlääkintähuoltoon hankittiin loppuvuodesta kunnan maksupäätteet korttimaksuille sekä perustettiin käteiskassa käteisellä maksavia asiakkaita varten. Lisäksi potilastietojärjestelmän muutoksista on ollut syksyn aikana neljä koulusta, johon eläinlääkintähuollon henkilökunta on osallistunut. Eläinlääkärit ovat osallistuneet vuonna 2025

uuden eläinlääkintähuoltolain voimaantuloon liittyviin koulutuksiin ja kokouksiin noin kahden päivän ajan.

Toiminnan siirryttyä laajalle ja osittain muuttuneelle alueelle vuoden 2023 alusta, eläinlääkäripalveluiden yhteystietojen huonosta löydettävyydestä tuli palautetta. Uusista yhteystiedoista on tiedotettu kaikkien kuntien nettisivuilla ja vuonna 2025 ei palautetta enää tullut. Näkyvyyttä on lisätty mm. laatimalla Etelä-Hämeen ympäristöterveyden toiminnasta esittelyvideo kuntien verkkosivuille, ajankoh- taisten asioiden säännöllisellä mediatiedottamisella.

Etelä-Suomen aluehallintoviraston 16.10.2019 Riihimäelle tekemällä eläinlääkintähuollon arviointi- ja ohjauskäynnillä nähtiin kehitettävää ammattimaisen eläintenpidon kohteiden säännöllisissä tarkastuksissa. Niille tulisi laatia riskiluokitus ja sen mukaisesti suunnitella tarkastusohjelma ja vastuut sen toteuttamisesta. Vuonna 2025 tarkastettiin ilmoituksenvaraisista pitopaikoista 18 kpl. Vuonna 2025 tehtiin riskikartoitusta ja valvontasuunnitelmaa talleille ja kenneleille jo tehtyjen tarkastuksien pohjalta sekä jatkettiin ilmoituksenvaraisen eläintenpitopaikkojen tarkastuksia.

Virkatehtävien jako praktikoiden ja valvontaeläinlääkärin välillä on selkiytynyt. Vuonna 2025 valvontaeläinlääkärit ovat vastanneet eläinsuojelutarkastuksista ja Riihimäen alueella eläintautivalvonnasta. Forssan alueella praktikot ovat hoitaneet tietyt eläintautivalvonnan tehtävät. Työnjakoa muokataan ja työtehtäviä jaetaan valvontaeläinlääkärin ja praktikoiden kesken, jos tarvetta on.

Eläinsuojeluvalvonnan osalta tilanne on hyvä. Forssan ja Riihimäen alueiden yhdistyttyä 1.1.2023 valvontaeläinlääkäreille mahdollistui toimiminen työparina aina tarpeen vaatiessa. Tämä säästää ympäristöterveystarkastajien ja eläintenhoitajien resursseja ja aikaa. Valvonta tehostuu, kun sitä tehdään työparina. Lisäksi asiakkaan oikeusturva ja valvontaeläinlääkärien työturvallisuus parantuivat 2023 muutoksen ansiosta huomattavasti. Poliisia tarvittiin virka-apuna 2025 harvemmin kuin aikai- semmin, koska työparin avulla haastavatkin käynnit on usein mahdollista toteuttaa turvallisesti ilman poliisia. Poliisin virka-apua kuitenkin tarvitaan, jos asiakas on väkivaltainen tai käytökseltään uh- kaava. Valvontaeläinlääkäri saa myös tuotantotiloille kohdistuville vaativille tarkastuksille tarvitta- essa mukaansa aluehallintoviraston läänineläinlääkärin. Tuotantoeläintiloilla on usein mukana myös ELY-keskuksen neuvoja.

Yhteistyö valvontaeläinlääkärin ja poliisin välillä on toiminut hyvin Riihimäen alueella. Syksyllä 2025 järjestettiin Riihimäen poliisin ja valvontaeläinlääkäreiden välinen kokous. Forssan alueella valvon- taeläinlääkärin ja poliisin yhteistyössä on kehittämisen varaa, mm. nimetty yhteyspoliisi Forssan po- liisilaitokselta puuttuu tällä hetkellä. Vuoden 2026 kehittämistoimenpide on edelleen parantaa yh- teistyötä poliisin ja valvontaeläinlääkärin välillä Forssan alueella.

Eläintautitilanteen hallitseminen vaatii jatkuvaa tilanteen arviointia ja kehittämistä. Tätä tehdään yh- teistyössä praktikoiden, valvontaeläinlääkärien, eläintenhoitajien ja muiden viranomaisten kanssa.